

учителів іноземних мов, що є перспективним напрямом нашого дослідження і потребує подальшого вивчення та впровадження в системі вищої педагогічної освіти України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безлюдна В.В. Теорія і практика підготовки майбутніх вчителів іноземних мов вищих педагогічних навчальних закладах України (1948-2016 рр.) : дис. ... д-ра пед. наук за спеціальністю 13.00.04; В.В. Безлюдна; Рівнен. Держ. Гуманітар. Ун-т. – Рівне, 2017. – 325с.
2. Бігун О. Структура педагогічної підготовки майбутніх учителів середніх шкіл у коледжах Великої Британії / О. Бігун // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". Педагогіка. Психологія. Філософія. - 2015. - Вип. 36. - С. 34-43. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2015_36_6.
3. Дяків А. Якість освіти у ВНЗ. Київ : Наукова думка, 2011. 231 с.
4. Комар О. С. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/24239/1/KOMAR%20O.%20S.pdf>
5. Мисечко О. Є. Актуальні питання формування професійної майстерності вчителя в умовах інститутів/факультетів іноземних мов в Україні (друга половина XX ст.) // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 50. Педагогічні науки. – С. 121-124
6. Пушкар Т. М. Формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії засобами комунікативних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.uk.xpdf.ru/5pedagogika/227536311udk378397137pravahrukopisupushkartetyanamikolaivnaformuvannya%20v%20ukraini%20\(2%20polovina%20XX%20st.\)%20-%20visnik%20zhitomirskogo%20derzhavnogo%20universitetu%20\(2015\).pdf](http://www.uk.xpdf.ru/5pedagogika/227536311udk378397137pravahrukopisupushkartetyanamikolaivnaformuvannya%20v%20ukraini%20(2%20polovina%20XX%20st.)%20-%20visnik%20zhitomirskogo%20derzhavnogo%20universitetu%20(2015).pdf)
7. Соколова І. Професійна підготовка вчителя-філолога у міжнародному освітньому просторі / І. Соколова // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / [за заг.ред.проф. В. І. Сипченка]. – Вип. LVI. – Слов'янськ : СДПУ, 2011. – С. 156–170.
8. Шмирко О.С. Педагогічні умови професійного розвитку майбутніх вчителів іноземної мови у системі університетської педагогічної освіти : дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О. С. Шмирко. – Хмельницький, 2016. – 285 с.
9. Ясінець П. Професійна підготовка у ВНЗ. Київ : Лібра, 2008. 212 с.
10. https://lb.ua/society/2019/11/08/441727_ukraina_stala_49y_100_stran.html

Кравченко Валентина Володимирівна. Особливості педагогічної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у системі вищої освіти України

У статті розглядаються основні особливості педагогічної підготовки українських вчителів іноземних мов у системі вищої освіти.

Ключові слова: педагогічна підготовка, вчителі іноземних мов, навчальний процес.

Kravchenko V. Peculiarities of pedagogical training of future foreign language teachers in the system of higher education of Ukraine

The article considers the main features of pedagogical training of Ukrainian foreign language teachers in the system of higher education.

Key words: pedagogical training, foreign language teachers, educational process.

УДК 378.014.5:37.091.12-057.86(410:430)

КРАВЧЕНКО Р.В.,

магістрантка 011 Освітні, педагогічні науки

(Педагогіка вищої школи. Тьюторство),

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

ТЬЮТОРСТВО В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ

Новий час вимагає нових професій і спеціальностей, які обслуговують нові потреби сучасної людини. Професія «тьютор», хоча історія її виникнення відноситься до середньовіччя, як ніколи затребувана саме сьогодні. Це пов'язано з безперервною освітою особистості, з пошуком нових навчальних технологій, нових освітніх центрів, і, в кінцевому підсумку, з потребою в самореалізації і професійному становленні.

Сутність професійної підготовки тьютора в країнах Західної Європи розглядалася такими зарубіжними вченими, як К. Блекбурн, Е. Гордон, Г. Дербідж, Ч. Кінгслі, Р. Клоуард, Г. Кріслі,

Ф. Медуей, М. Мур, Р. Пеппі, Т. Сарбін, М. Сім, Ф. Стродтбек, Р. Вільямс, Г. Хорст, К. Хібберт зазначають, що професія «тьютор» відноситься до перетворюючої професії. Саме тьютор покликаний запустити найголовніший «пусковий механізм» перетворення, розвитку, вдосконалення людини – освіти.

Проблема тьюторського супроводу як педагогічного явища досліджується багатьма вітчизняними і зарубіжними вченими (Л. Бендова, Г. Беспалова, М. Бейнтон, І. Ворожцова, Ч. Ведемейер, Р. Гаррісон, Г. Гуртовенко, Ю. Державне, С. Зміїв, Т. Ковальова, Є.Б. Колосова, Н. Костіна, Н. Рибалкіна та ін.), які вважають, що професія «тьютор» відноситься до складних професій складних, яка потребує особливої підготовки.

Мета статті – проаналізувати специфіку зарубіжної практики професійної підготовки тьютора в системі вищої освіти країн Західної Європи.

Важливо зазначити, що в ході своєї еволюції тьюторство набуло великого географічного розмаху, вдосконалювалося і збагатилося різноманітними формами, методами, засобами і технологіями. Точного визначення поняття «тьюторства» не існує, так як кожен університет організовує дану практику на свій розсуд. У початковій інтерпретації тьюторська система – це університетська система навчання шляхом прикріплення студентів до окремих консультантів [11].

Англійське слово «тьютор» охоплює цілий спектр значень: «домашній учитель-гувернер», «викладач-наставник», «репетитор», «опікун-піклувальник» та «молодший науковий працівник». Це далеко не повний список всіх значень слова. Незмінною складовою діяльності тьютора є сприяння особистісному зростанню учнів на основі їх індивідуальних потреб [3].

Тьютор в західних університетах – це індивідуальний консультант, молодший викладач. Важливим моментом є те, що тьютором може бути фахівець з університетських практик, який не входить до штату, аспірант, який проводить заняття. Зазначимо, що в країнах західної Європи подальший кар'єрний ріст молодших викладачів може прямо залежати від успіхів їхніх підопічних, що підсилює фактор мотивації тьютора для максимально ефективної організації індивідуальних консультацій.

Кожен університет організовує практику тьюторства на свій розсуд, часто вона являє собою заняття невеликої групи студентів (від одного-двох до чотирьох-п'яти) з викладачем – тьютором. Тьюторство – це не просто форма традиційного процесу навчання, заснована на передачі професійних знань, на наш погляд, це одна з сучасних виховних практик, орієнтована на особистість студента і допомогу йому в самовизначенні і самореалізації [1].

Огляд визначень, представлених в зарубіжних джерелах, дозволяє розглядати тьюторство як педагогічну систему, націлену на академічний супровід індивідуальної освітньої траєкторії учня або студента, здійснювану наставником-педагогом, однолітком з більш досвідченим носієм знань і досвідом в аудиторній, дистанційній, парній, індивідуальній або груповій формі. У зв'язку з цим можна виділити універсальне тьюторство, що припускає педагогічну взаємодію тьютора зі студентами, одноліткове тьюторство (одновікова, різновікова кооперація) і дистанційне онлайн і офлайн тьюторство за допомогою інформаційних технологій.

У Британських університетах тьюторство як система особистих наставників здійснюється не факультетами, залученими в викладацьку діяльність, а коледжами, які і служать центрами виховного впливу на студентів та їх успішність [2].

Актуальність і необхідність тьюторства підпорядкована основній меті британської вузькопрофільної освіти – розвитку, мислення, а точніше, умінь мислити, аргументувати і дискутувати. Саме тому тьютор це не одне і те ж, що викладач, – це особистий науковий керівник студента, лектор, наставник, партнер, тренер, колега, друг, вихователь в одній особі, який сприяє розвитку логічного мислення і засвоєнню лекційного матеріалу. Доцільність тьюторства пояснюється істотним переважанням в навчальних програмах годин, виділених на самостійну роботу, над аудиторними, що трансформує процес освіти студента в його самоосвіта, але під пильним оком тьютора.

Структура тьюторської системи в Великобританії має наступні напрямки:

- керівник занять (director of studies) – забезпечує навчання студентів в цілому;
- моральний наставник (moral tutor) – відповідає за участь студента в житті університету;
- тьютор (tutor or supervisor in Cambridge) – несе відповідальність за навчання студента

протягом одного навчального року [1].

В університеті всі три функції виконує одна людина. Основу діяльності тьютора і студента становить рівне положення і взаємодія його учасників, яке спирається на наступні напрямки діяльності:

- визначення потреб того, хто навчається;
- аналіз навчального процесу;
- постановка цілей різного спрямування;
- планування дій;
- виявлення ресурсів для навчання;

- процес навчання у взаємодії і спільної роботи з іншими учасниками групи;
- складання навчального плану;
- ставлення до викладачів як до партнерів і помічників, а не тільки інструктора;
- використання самостійної роботи в процесі навчання;
- розробка критеріїв для оцінки виконаної роботи;
- застосування самоконтролю;
- розширення набору знань і умінь шляхом їх придбання поза навчальним закладом;
- прийняття рішень, що впливають на майбутнє життя.

Відмінною особливістю тьюторської системи взаємодії зі студентами є велика самостійність вибору для них необхідних завдань і розробка програми їх вирішення. При цьому враховується рівень підготовки і освіти кожного студента і визначається, яких конкретних результатів і в якому обсязі він може досягти, який вид роботи буде зручний для студента – чи буде він здебільшого самостійним, або повністю автономним. Багато тьюторів вважають, що студент може цілком успішно сам визначати цілі, завдання навчання і знаходити шляхи їх досягнення, при цьому наставник відіграє лише направляючу роль, наприклад, радить відповідну літературу або рекомендує прийняти участь в тому чи іншому заході.

Основною формою реалізації тьюторської діяльності є тьюторіал – це природна культурна практика, яка спирається на екстенсивно повторювану послідовну діяльність формування метакогнітивних можливостей студентів в контексті оволодіння дисциплінарним знанням [5].

Метою тьюторської системи, яка реалізується в ключовій формі тьюторіала, є, як зазначає М. Мур [9], навчання студентів самостійного мислення, формування впевненості в своїх висновках і думках, розвиток умінь письмового самовираження та інших засобів презентації. Його головними перевагами виступають спонукання студента до самостійного мислення і його орієнтація на обговорення власної роботи студента. На тьютора покладаються дві головні, іноді пересічні ролі – коуча (тренера, інструктора), який надає допомогу студенту в трудомісткій письмовій діяльності, аналізі тексту, тощо [8].

Оксфордський тьюторіал використовує технологію роботи над есе, що включає читання, дослідження, написання, презентацію, дискусію. В якості ключового методу навчання виступає метод майевтики (метод задавання питань, що спонукають співрозмовника знаходити істину), в якості засобів - самостійне вивчення джерел (підготовлене есе, письмові завдання, лекції, практичні заняття в рамках певної теми), в ролі принципів – діалогізація, суб'єктність, вербалізація. Для одноліткового тьюторства, згідно К. Топпінг [7], характерна зосередженість на навчальній програмі, специфічна зміна ролей і певна типологія. Відповідно виділяється: навчальне тьюторство (орієнтація на знання і навички), контактнo-группове, вікове, тьюторство за здібностями, за тривалістю, місцем реалізації, формою (аудиторне або позааудиторне), цілями, характеристикою підтьютерних (обдаровані, відстаючі) і тьюторів (відмінники або середньовстигаючі). Переваги цієї форми тьюторства проявляються в вербалізації і діалогізації, інтерпретації індивідуального розвитку через пізнавальні конфлікти, самонавчання за допомогою навчання інших.

При дистанційному навчанні тьютор виконує педагогічну, соціальну, управлінську, технічну функції і виступає в ролі коуча (тренера, інструктора), керівника, тьютора, модератора, фасилітатора, мотиватора, ментора, експерта, новатора, радника [9].

До основних форм реалізації дистанційної тьюторської діяльності відносять аудіовізуальний і контактний тьюторіали. Основними засобами роботи з тьюторськими групами (10-20 учасників) виступають, як зазначає А. Давет [6], метод кейс-стадів, медіазасоби (газети, тези доповідей, лекцій, слайди, таблиці, аудіо- та відеозаписи, теле- і радіомовлення). Засобами зв'язку з тьютором служить телефон, електронна пошта, онлайн форуми, синхронні комп'ютерні та відеоконференції.

У вищій освіті американського вищого навчального закладу має місце універсальна, ідентична британській, тьюторська система з властивою їй технологією тьюторіала, що включає крім діалогу і дискусій метод цілеспрямованого використання пауз («метод мовчання»). Основна його мета – активізувати діяльність учня, зробити його суб'єктом навчання [10]. Однак частіше в практиці вузів використовується одноліткове тьюторство, засноване на принципі моделювання студентами-тьюторами насамперед організаторських навчальних навичок. У дистанційному навчанні тьютор виконує роль коуча, предметного експерта і консультанта. Засобами тьюторської діяльності виступають Інтернет, чат-кабінети, інтерактивна дошка.

Отже, існуюча в університетах Великої Британії тьюторська практика є нормативною та має схожість з вузами Німеччини. Практика тьюторства в вузах Німеччини широко поширена, але дещо в іншій формі.

Слід зазначити, що німецькі студенти в цілому володіють достатньою академічною свободою, що дозволяє їм виявляти більше ініціативи в сфері студентського та громадянського суспільства.

Відзначаємо, що німецькі вузи пропонують своїм студентам свободу у виборі навчальних програм і курсів, відвідування лекційних та семінарських занять, дають можливість відвідувати заняття в інших університетах і переводитися з одного університету в інший, якщо студент вважає це за необхідне для його навчання. Відносно системи вищої освіти Німеччини слід сказати, що викладачі там обмежуються лише щотижневою одногодинною індивідуальною консультацією студентів [7].

Як система тьюторства бере свій початок з Берлінського університету (50-ті рр. XX ст.). Тьюторство як практика цілком відноситься до студентського самоврядування, вона полягає в консультуванні студентів молодших курсів студентами старших курсів, як в університеті, так і в студентському кампусі. Завданням тьютора старшокурсника є допомога новачкам-першокурсникам в освоєнні нового навчального середовища і оточення, консультації по освітній та науково-дослідній діяльності [4].

Сучасне тьюторство в німецьких вузах полягає у взаємодії наставника і маленької групи студентів (5-12 осіб) з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента протягом всього навчального часу. Виділяються такі форми діяльності тьютора в вищих навчальних закладах Німеччини:

- репетиторство, завданням якого є підготовка семінарського матеріалу, проведення оглядових лекцій перед здачею іспиту;
- бесіди та консультації, спрямовані на адаптацію новачків до навчального процесу та середовищі університету;
- допомога першокурсникам в засвоєнні традицій університету та відходу від шкільних установок;
- тьюторіум за темами не пов'язаними з навчальним процесом і належать до актуальних подій і подій студентського життя;
- допомога в організації взаємодії в групі, в побудові відносин між членами групи в процесі навчання.

Зазначимо, що представлені форми тьюторства, можна визначити як студентське консультування, слід зазначити, що в німецьких вузах вони організовуються студентськими управлінням шляхом створення відділів із соціальної роботи зі студентами, по суті органи студентського самоврядування курирують студентів-першокурсників. Кураторство проявляється не тільки в проведенні семінарських занять для студентів молодших курсів, на яких повторюється вивчений матеріал, опрацьовуються складні теми, а також в інформуванні студентів. Так студентський комітет випускає путівник по університету з інформацією про студентське життя і культуру вузу, про студентське самоврядування, організовує зустрічі зі студентами, на яких дає консультації з приводу адаптації у вузі, пошуку житла і роботи.

Аналізуючи тьюторську роботу в закладах вищої освіти Німеччини, слід зазначити, що відсутність постійної академічної студентської групи і наявність у кожного студента своєї індивідуальної навчальної програми дозволяє існуючій практиці тьюторської діяльності бути ефективною для вирішення проблем нових студентів і успішного досвіду реалізації себе як наставника студентів старших курсів. Наголошуємо, що одна вікова категорія студентів-наставників і студентів-першокурсників дозволяє створювати вільну атмосферу спілкування і взаємодії.

Виділяючи схожість нормативних моделей виховної та освітньої практики у закладах вищої освіти Великої Британії і Німеччини, відзначаємо, що в загальній схожості це командні моделі солідаристського типу соціального виховання (team spirit). Можливо, що в справжніх умовах модернізації вищої освіти і пріоритету виховання у вищих навчальних закладах саме ці командні моделі виховання можуть успішно вписатися в сучасні реалії вузівського виховного простору.

Разом з тим, ми відзначаємо, що в закладах вищої освіти Німеччини існують практики (elective learning), більше орієнтовані на відбір індивідуальних здібностей студентів і «траєкторій розвитку особистості». Така модель практично починає отримувати свій розвиток в інших вузах, по суті це практика особистісно орієнтованого виховання студентів, що спирається на нормативну базу вузу. Такі моделі на наш погляд, дозволяють формувати загальні знання, вміння і соціокультурні компетенції, притаманні студентам даної конкретної спеціальності, формувати риси характеру фахівця, підкреслювати індивідуальне своєрідність природного нерівності здібностей і можливостей студентів.

Таким чином, аналіз досвіду британської, німецької систем тьюторства дозволяє зробити наступні висновки. Тьюторство – це традиційна система наставництва, заснована на академічній і психологічній допомозі тьютора (тьютора-викладача, тьютора-студента) студентам в формі консультацій, а так само очного або дистанційного тьюторіала. Засобами організації тьюторської діяльності є самостійне вивчення джерел, лекційні матеріали, практичні заняття, електронна пошта. До основних методів належать метод задавання питань, діалогу і дискусій, метод цілеспрямованого використання пауз, кейс-метод. Ключовою технологією є технологія роботи з есе, представлена

етапами його написання, презентації та обговорення. В якості основних принципів виступають принцип індивідуалізації, діалогізації, вербалізації, суб'єктності.

У Великій Британії існує класичний устрій системи вищої освіти, а в Німеччині існує специфіка структурної трансформації системи вищої освіти, а саме: здійснюється перехід від однорівневої додипломної та дворівневої післядипломної підготовки до трирівневої моделі бакалаврат – магістратура – докторантура. На сучасному етапі англійська та німецька ґрунтуються системи навчання є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу не тільки в сфері університетської освіти, а й в освітніх установах різного рівня.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у впровадженні ґрунтуються системи навчання в українських освітніх установах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковалева Т.М. Профессия «тьютор». Москва, Тверь: СФК- офис. 2012. 246 с.
2. Овчинников В. Корни дуба. Впечатления и размышления об Англии и англичанах. URL: <http://lib.rus.ec/b/76291>.
3. Открытое дистанционное образование: словарь терминов / сост. А.А. Вербицкий, А.Г. Теслинов, А.Г. Чернявская, С.А. Щенников. Жуковский: МИМ ЛИНК, 2005. С. 74.
4. Сухова Е.Е. Структурная трансформация высшего образования в Германии в контексте Болонского процесса // Теоретические и прикладные исследования. № 2. 2017. С. 94-113.
5. Beck Robert, J. The Pedagogy of the Oxford Tutorial. URL: <http://www.coursehero.com/file/3311408/finalpractice> p. 3.
6. Daweti A.M. Tutoring in Open and Distance Learning. URL: <http://www.col.org/resources/publication/trainingresources/knowledge>.
7. Keith Topping. The effectiveness of peer tutoring in higher and further education: a typology and review of the literature. URL: <http://www.londonmet.ac.uk/deliberations/sedapublications/topping.cfm>.
8. Mayr-Harting, Henry / Oxford University. URL: <http://www.lawrence.edu/news/pubs/lt/spring07/oxford.shtml>.
9. Moore M.G., and Kearsley, G. Distance Education: a systems view. Wadsworth Publishers, 1996. pp. 146 – 151.
10. Sunderlin J. Practice of science. URL: <http://www.iupui.edu/uwc/staff.html>.
11. Tutor, tutorial system // Электронный он-лайн словарь ABBY Lingvo.Pro. URL: <http://lingvopro.abbyyonline.com/ru>.

Кравченко Руслана Валеріївна. Ґрунтуються в сучасній системі освіти Великої Британії та Німеччини

У статті визначено теоретико-методологічні аспекти ґрунтуються системи навчання в країнах Західної Європи. Розкрито сутність ґрунтуються системи навчання як засобу підвищення якості освіти у Великій Британії та Німеччині. Окреслено перспективні шляхи розвитку та вдосконалення ґрунтуються в освітніх системах Великої Британії та Німеччини. Виявлено можливості використання західного досвіду ґрунтуються системи навчання в українських освітніх установах.

Ключові слова: ґрунтуються, ґрунтуються супровід, форми ґрунтуються діяльності, функції ґрунтуються, ґрунтуються, класичні моделі ґрунтуються, сучасні форми ґрунтуються.

Kravchenko Ruslana. Tutoring in the modern education system of Great Britain and Germany

The article defines theoretical and methodological aspects of the tutoring system in the countries of Western Europe are determined. The essence of the tutoring system as a means of improving the quality of education in Great Britain and Germany is revealed. Promising ways to develop and improve tutoring in the educational systems of Great Britain and Germany are outlined. Possibilities of using the western experience of the tutoring system in Ukrainian educational institutions are revealed.

Key words: tutor, tutor support, tutoring activity forms, tutor functions, tutoring, classical models of tutoring, modern forms of tutoring.

**КАР'ЄРОГРАМА ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЯК ЦІЛІСНИЙ
ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ОБРАЗ ЙОГО НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Неперервна освіта впродовж життя є стрижневим засобом загального, професійного і професійно-культурного розвитку особистості педагога за умови її гармонійного поєднання з самотворчістю – професійною самоосвітою і самовихованням. При розгляді професійного і професійно-культурного розвитку вчителя як його самобутнього кар'єрного зростання (варіант горизонтальної кар'єри) самотворчість має статус інструментальної цінності, виконуючи функцію провідного чинника реалізації побудованої ним неповторної кар'єрної стратегії. Остання і концентрується в ціннісно-змістових і ціннісно-смыслових потенціалах індивідуальної кар'єрограми педагога (майбутнього педагога), своєрідній цільовій неповторній програмі, професійно-дорожній мапі руху до рівня професійно-педагогічної культури.

Проблема полягає не стільки в складності проектування майбутніми вчителями чи педагогами-практиками індивідуальних образів кар'єрного руху, скільки в переважанні в образах-еталонах професійної кар'єри, що існують у світовій практиці, орієнтації на службово-посадове зростання (кар'єру впродовж життя вертикального типу). Щодо складності побудови кар'єрограми як цілісного індивідуального образу майбутньої кар'єри в освітній сфері, то акцентуємо увагу тільки на таких деструктивних факторах здійснення цього процесу: відсутність в Україні галузевої системи управління становленням кар'єри вчителя (зокрема, вона передбачає існування посади кар'єрного консультанта); відсутність карт узгодження стандартів розвитку освіти в регіонах із системою управління кар'єрою кадрів у закладах загальної середньої освіти; недостатня питома вага кар'єрного зростання як цінності у змісті освіти педагогічних університетів; нерозв'язаність суперечностей між потребами майбутніх педагогів (учителів-практиків) в проектуванні якісних кар'єрограм як самобутніх програм особистісного, професійного і професійно-культурного розвитку, що базуються на повній розробленості й цілісності теоретико-методологічних основ цього процесу, і наявності «білих плям» в теорії професійно-культурного розвитку вчителя.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Різні аспекти феномену кар'єрного зростання фахівця були і залишаються предметом наукового дискурсу. Проблему розроблення концептуальних положень щодо проектування і розвитку професійної кар'єри горизонтального типу науковці розв'язували на основі різних методологічних підходів: а) акмеологічного (О. Селезньова, Г. Михайлов, І. Лотова, В. Марков, А. Деркач, Л. Степнова, В. Вакуленко, Н. Гузій, О. Пехота, Г. Штомпель та ін.); б) синергетичного (М. Александрова, К. Витюк, Л. Абдулова, С. Курдюмов, Т. Каплунович, В. Бабиш, В. Арешенков та ін.); в) акме-синергетичного (О. Дубасенюк); г) культурологічного й особистісно-діяльнісного.

Результатом цілісного – світоглядного, соціально-економічного і професійно-діяльнісного – аналізу значущих для успішної професійної кар'єри соціальних умов стала спроектована українськими науковцями (В. Капіцею, О. Орловою, К. Шуруповою) модель її здійснення [4].

Серед підходів, що виділяють до вивчення кар'єри (соціально-психологічного, управлінського і соціально-економічного), в Україні активно розвивається соціально-економічний в єдності з управлінським. Йдеться, зокрема, про фундаментальне дослідження В. Гриньової, М. Новікової та О. Небиліці теоретико-практичних основ управління кар'єрним зростанням персоналу підприємства [7]. Пріоритетність психолого-педагогічних засад розв'язання проблем, пов'язаних з організацією кар'єрного руху особистості в системі освіти, – провідна сутнісна характеристика наукового пошуку особливостей підготовки учнів національних ПТНЗ до вибору й реалізації професійної кар'єри (Д. Закатнов, В. Орлов, Ю. Павлов та ін.) [8].

Проте поняттєво-категорійна база теорії суто педагогічної кар'єри, її закономірності й принципи залишаються далеко не окресленими. Насамперед відповідній теорії присвятили свої дисертаційні дослідження дуже мало науковців: Т. Долгодворова, С. Альошина, Т. Крисковець та ін. [3, 1, 5]. Н. Гузій в історико-методологічному і теоретичному вимірах розкрита значуща для уявлень про педагогічну кар'єру категорія педагогічного професіоналізму, введено у науковий обіг поняття його аксіосфери [2]. Але проектування кар'єрного руху педагога у статусі цілісного утворення, побудова ним кар'єрограми на оптимальній теоретико-методологічній основі не знаходилися у фокусі їх пильної уваги.

Мета статті: на основі виділення теоретико-методологічного ядра теорії кар'єрного зростання вчителя (його складників: оптимальних методологічних підходів, загальних принципів і цільових